

UDVARHELYI HIRADÓ

UDVARHELYVÁRMEGYE FÜGGETLEN POLITIKAI LAPJA

Az »Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egylet« hivatalos közlönye.
Működési ára: Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K. Tanítóknak, Jegyzőknek 8 K.
Egy szám ára 20 fillér.

Az »Udvarhelyvármegyei Jegyzői Egylet« hivatalos közlönye.
Szerkesztőség és kiadóhivatal Kosuth-utca 14 sz. — Megjelenik minden vasárnap
Nyílttér saronként 80 fillér.

Székelyfalva — a Kárpátokban.

A Kárpátok vérrel megszentelt sziklabástyái felől segélykiáltás szakítja meg a rémitő harci zaj után beállott halotti csendet! És e hangra fájdalmas részvét visszhangja ébredt sok ezer jó magyar szívben.

A Kárpátok, a mi áldott védőbástyánk, a melyeken meghallgatta a magyarok Istene seregeink imáját s megfordítva a Végzet kardját, megtörte a czári hordák vérszomjas milliónak rohamát, a mi Kárpátjaink kérnek tőlünk segítséget.

Az elvonult vérzivatar után kifosztva, felperzselve találta a Kárpátok elbujdosott népe virágzó falvait. Értünk, a magyarságért pusztultak el idegenajku testvéreink kies völgyei. Értünk lettek nyomorult földönfutókká. Egy rengeteg néma, pusztá temetőben sirnak most kormos romhalmazokon. Egy tatárjárás-tól menekültünk meg mi, de keservesen fizették meg ezért a váltásdíjat ők.

A magyar nem tűrhet ilyen adósságot. S végigzug az országon: felépítjük a történelemben aranybetűkkel megörökített Kárpátjaink falvait! Szebbekké, mint valaha voltak!

Megmozdult a magyar társadalom s

magává tette a nemes eszmét, élén közelünk kiválóságaival: gróf Khuen-Héderváry Károlylyal, gróf Andrássy Gyulával és gróf Apponyi Alberttel. Országszerte minden megyében, minden városban és községben bizottságok alakultak a gyűjtés eszközlésére.

Udvarhelyvármegye közönsége e héten tartott értekezletében szintén elhatározta, hogy a székely áldozatkészséghez hiven meghozza áldozatát.

A megye alispánja az értekezletből kifolyólag az őszi közgyűlés elé javaslatot terjeszt, hogy a megye közönsége adóztassa meg magát 1—2 százalékkal, s emellett társadalmi téren is megindíttassék a gyűjtés, hogy ne legyen a megyének egyetlen ópkézláb fia sem, ki néhány fillért, a tehetősebbek koronákat ne áldozott legyen a szent célra.

Nincsen kétség, hogy ez indítványok a megye minden hű fiánál visszhangra talál. A megye adókvető joga alapján mindenki adója méltányos kulcsa szerint gyakorol jótékonyt. Ám mi sem igazolja szegénységünket jobban, hogy az ennek alapján összegyűlt összeg egy perzentés alapon a 4000 K-t alig fogja elérni. Ezért szükséges, hogy a gyűjtés társadalmi téren is meginduljon, mert csak ez által remélhető, hogy Udvarhelymegye ha nem is egy egész falut, melyhez 30—40 ezer korona szükségeltetik, de a székely vármegyék által felépítendő Székelyfaluban legalább egy 15—20 házból álló

utcát: Udvarhelyi-utcát felépíteni tudja.

Egyesekhez, de községek és jogi személyekhez fordulunk kérő szavunkkal. Kárpáti községek mentek tönkre az ország, a mi védelmünkben: a mi községeinknek kell alapjában azoknak segítségére sietniök. Milyen szép elgondolni, hogy egyes nagyobb községeink önállóan vállalkoznak egy-egy ház felépítésére. Milyen nemes, felemelő és tulajdonképpen milyen olcsó az egész dolog. Egyik-másik közbirtokoságnak, egyik-másik községnek 600 koronát (ennyibe kerül egy ház) áldozni, valóban nem is kerül nagy megerőltetésébe.

Bizunk vármegyénk közönségének áldozatkészségében, nemes értelmiségében és hiszszük, hogy a most beindított akció fényes sikerrel fog zárulni. Ott lesz Udvarhelymegye közönsége is méltó helyén, hol nemzetünk küzd, áldoz. Nem fogunk elmaradni a nemes adósságfizetéstől.

A bizottság felkérése folytán az Udvarhelyi Hiradó készséggel fogadja el a szent célra szánt adományokat, nyugtázza s a vármegye alispánjához juttatja, hogy közönségünknek adománya egy összegben, egyszerre jusson el rendeltetési helyére.

Szeretettel kérjük és várjuk az adományokat.

Európa jövő térképe.

Predael, szept. 20.

El sem hinném, hogy már ilyen is van, ha nem láttam volna s ha hírlapírói raffineriával hamarjában le nem másoltam volna: „L'Europe future de Demain“ a titulusa ennek a Párisban készült igen, sőt a nevetéességig érdekes geográfiai rajznak. Szerzője Mlle Magda professor aux Ecoles de la Ville de Paris, a kiadója: T. Pigeon Libr. 57 me Richelleu Paris. Ez év júliusában látott napvilágot s már az igen figyelmes quartet gondoskodott arról, hogy a „semleges“ államokat tele szórja ezzel a fantáziával.

A térkép az ellenséges (entent) államok kormányában elhangzott nyilatkozatok alapján készült s arra szolgál, hogy a még habozó államokat a négyes szövetség politikai terveiről tájékoztassa. Hogy aztán czélját elérte-e, s teljesen más kérdés, szentül meg vagyunk győződve ugyanis, hogy dicsőséges küzdelmeink végén semmi esetre sem Mlle Magda fogja a különben annyira fontos és kényes határvonalakat diktálni.

Lássuk csak mit is mond e térkép, Európa jövő térképe?

Franciaország megkapja egész Elzász Lotaringiát.

Belgium teljes régi területét s e két állam között francia feneketés alatt, de teljes autonómiával s addigi határaitól megmarad a Luxemburgi grófság.

Az emigy határolt Frankhon és Belgiumtól keletre a Németbirodalom területéből kiszakad 100 kilométer széles „Zone neutre“. Ezt a semleges zónát a nyugati szomszédok, Anglia s az Oroszbirodalom védi és erősíti a különben teljesen megszűnő Németbirodalom esetleges támadása ellen.

Westphalia, Württemberg, Szász- és Bajorország elszakadnak az anyabirodalomtól s önálló, politikailag teljesen független államot alkotnak véd és dacszövetségben a nyugati hatalmakkal.

Szegény Poroszország! Vele igazán nagyon kurtán és furcsán bánat el Mlle Magda. Berlin lesz ugyan a fővárosa, de területe Stettintől a Visztuláig szélesedik Danzig határvárossal.

Az Oroszbirodalom is elég csifrán alakul. Lengyelország Galiciával a troppai vonalig egy önálló hűbéres államot alkot, a hol — szerző szerint — a politikai jövőt illetőleg megmaradnak a jelenlegi orosz állapotok.

Sveicz Tirol felső felét nagyobbodik.

Olaszország Tirol alsó részét, Triestet, Fiumét s a Dalmát partvidéket kapja a felső szigetekkel ezek bezáró vonaláig.

Szerbi Bosznia-Herczegovinával, a Dráva határvonallal, Horvátországgal s Dalmácia déli részével nagyobbodik.

Montenegró Albánia felső felét nyeri, míg Albánia alsó fele olasz feneketés alatt külön állam lesz.

Görögország nem kap semmit. (Rosszul viselte magát.)

Bulgária a Drinápoly vilajettel a Darda-

nelláig terjed.

Az európai Törökország teljesen megszűnik, maga Konstantinápoly és kerülete megint a „Zone neutre“ jelzőt viseli. Törökország Kis-ázsia szorul Armenia kivételével.

Románia? No igen Románia Transylvániát kapja a Tiszáig Tokaj alatt a Kárpátokig húzódó egyenes vonalban Bukovinával együtt.

A Felső keleti caucsára helyezett vonalzó adja Ausztria keleti határát Alsó- és Közép-Ausztriával az északi határon Troppau határvárossal.

Csehország mindenkitől független királyság Szászország és Ausztria között politikai zóna a germanizmus ellen.

És mi szegény magyarok Mlle Magda jóvoltából a Tiszától a Balaton nyugati részéig leszünk kénytelenek elférni egy kis trapezoidban.

Igy fest ez a nevezetes térkép akkor, a mikor Miklós czár Szentpétervárról menekül, a mikor Belgiumban német professzorok nyitják meg az iskolai évet, a mikor Olaszország front csapatai véres fejfel szaladnak vissza a Pó völgyébe, a mikor a Dardanelláknál naponként tízezer embert vesztenek a támadók.

Csak rajta tervezgessenek, rajzoljanak, a magyar-német hadsereg dicsőségteljes győzelmei meg fogják tanítani Mlle Magda professzort, hogy mi nem az irásztáblánál csirkalommal, hanem ott kűnn a helyszínen vérrel, bátorsággal, az igazság fegyverével fogjuk megkésztetni Európa jövő térképét.

N. N. E.

Bulgária, Románia.

— A balkáni helyzet. —

Bulgária fegyverben áll: fegyveresen őrzi semlegességét. A döntő perc előtt már csak pillanatok vannak. A Balkán bonyodalom a kibontakozás felé halad, a világháború pedig új fejezet előtt áll. Az entente hol csábító, hol terrorizáló diplomáciai machinációi a világháború első napjai óta nyugtalanították a Balkánt, s az entente utolsó merész húzása állította a végső elhatározás elé Bulgáriát. Az entente mindent megakart nyerni a Balkánon, s így mindent elveszt. Az entente, hogy Bulgáriában fegyvertársat nyerjen, magára zudította Szerbia elkeseredését és haragját és Görögországot is ellensége lett. Bulgária pedig belelátott az entente diplomáciai műhelyének mélyébe s rájött arra, hogy az az Oroszország és az az Anglia, amelyek a második Balkán-háború után kiszolgáltatották és martalékká dobták oda az éhes Szerbiának, most is csak eszközül akarják felhasználni. Tudta, az entente, ha érdekei megkívánják, — tekintet nélkül azokra az áldozatokra, amelyeket a bolgár fegyverek hoznának, — csak úgy

elárulná, mint előtte elárulta már a szövetséges Szerbiát. Bulgária rég kijózanodott Oroszországból és Angliából. S Bulgária nem feledhette el, hogy amikor protektora, a czár is cserbenhagyta, Ausztria-Magyarország és Németország léptek fel, hogy teljesen szét ne szaggassák a volt szövetségeseit. Az entente utolsó jegyzéke választatás elé állította. Bulgária választott. A fegyveres semlegességet választotta. S ezzel már felelt is az entente jegyzékére. Ezzel kifejezte, hogy az új Balkán-szövetség álmába még egyszer nem hagyja magát beleszúrni, hogy Macedoniat fenntartás nélkül akarja. A török területi engedmények megerősítették a két szomszéd állam között a barátságot. Bulgária most már fegyverben várja az eseményeket, az utolsó pillanatot, amikor nemzeti ideáljárt ki-huzhatja a kardját.

A Minerva szónai tudósítója közli, hogy miután Románia kitért a központi hatalmakkal való bonyodalom elől, befolyásuk a Balkánon nagyon megerősödött s hatalmuk az entente fölött most már döntővé vált. Románia teljesen szabad kezet szerzett magának, hogy történelmi és nemzeti kérdéseit tetszése szerint való időben és saját belátása szerint intézze.

Az erdélyi határon.

Erdélyi Kárpátok, nyár vége.

A magas tetejű csűrökön golyák kelepelnek és százával hűtözik a bival a patakok vizében. A sudarasa sarjadt kukoricatáblák közül bagazival cziczomázott asszonynepek bukdácsolnak elő és szerencsés jó reggelt kívánnak egymásnak. Akárcsak a népsziművek. Az apró tarka barka falvak majd mind emeletesek, a kapufélfákon fejezett Heródesek, a bomlokatonok pávafark díszítések és benn a szobákban a gazdafaragta vetett ágy fölött tányérok, kampók, poharak cifrálnak a falakon.

— Adjon az uristen szerencsés jóreggelt, nyugodalmas, csöndes jóéjszakát kívánnak — mondogatják a jövő-menők. És minden úgy van, ahogy a népsziművekben szokás.

... Messzi messze járok a háborútól hegyek, havasok között. Apró faluk, kigömbölyödött tatár-típusok, vékonypéznű székelyek, pávás, kecses oláhok maradoznak el mögöttem és a vasárnapos, muzsikás, figurás, bokréfás magyar délutánokra, sóhajtásos, halkszavú oláh alkonyatok köszöntenek.

Vén papok, öreg tanítók, sokgyerektű jegyző-házak paroláznak velem és a holdsütiéses, kutnyugatásos éjszakákon nagyokat pattognak az öreg, beszédés, babonás butorok. A havasok között vagyok. Öreg öreg oláhok között, vén karoszékek, vén sifonérok között. Napba néző kovály kölykök között, pásztorok között, kisasszonykezü, delnőlábu contessképű oláh fáták között.

És jön és jön a népsziműnép a hegyről, a völgyből, havasokból, földről jó buzából, szép kukoricából, a másodsor dugdosott krumplicsók tájáról és dalol. A dünyögésre halkult ezeréves bus sikoltások vontatott melódiát kecses fürge lábak tiporják felém és babvirágformán hasadt, nevető fogak harapják kettőbe: — Reggelt kívánnak nekem uram!

A havasok hosszú, vonatott lélekzésére nélkül rácseng a papkissasszonyok zongorája és kávé-illat öklendezik össze a hegyi széna szagával. Tizenhatszáz éves, öreg papkissasszonyok, akik Gal-lian feljegyzéseit lapozgatják Chopcezis között kávé szűrtnek és szódavizet komplikálnak a nagyhasu, drótozott üvegekben.

Olyan szépek, olyan egyszerűek ezek a paplakások, a szív és az arany egyikben se rugdalózik ki a milióból. Pedig kirugdalóznának, mert szapora mind a kottó orrefelé és terebélyes.

Itt a csönd az egyetlen ur. Itt mindenki önmagára redukálta magát és beléjegyződött a csöndbe. Csak a kulturbetegek, vagy a nagyon finom lelkek élnek az ilyen finom, arisztokratikus

csöndben. És ez a befogottság nem szlávosan apatikus és nem is balkániasan félső, hanem arisztokratikus oláh. Stílusosan és az ezeréves kultúra bujosodzik a mélyén.

* * *

Estelente nekilégeznek a keskenyablakos, virágosszájú szobák és gesztusokra leadúlnak az öbibe szoktatott kezek. Pap, tanító, jegyző körülülnek a díofasztalt és összehatalodnak a patriárkáképű oláhok. A pap szemé az eget keresi, de csak a gerendáig ível és mintha mindenik gerenda egy egy emlékeztető lépcső lenne, úgy kapaszkodik, akadozik eleinte a beszéd. A csönd szava csak nehezen tördelődik elő, de amikor már folyik, ömlik, hőmpölyög, egyszerűen értelmes is lesz és ismert muzsikájú. És még ott is rokonszenves, ahol furcsán és idegenszerűen csattan. Ezek a messi gerendás szobákból kiziháló akarások hallatlanok voltak eddig a Duna-Tisza között, pedig szép és megnyugtató volna a hallásuk, mert verejtékes emberiek és békés szivekből szakadtak. Nincs itt, egyetlen mondat végén sincs felkiáltójel. Csupán kérés, várás, reménykedés, csupa kipontozottvégű sóhaj mindaz, ami a havasokból a Duna-Tisza közé szárnyal:

— Mi minden bizodalunkkal csak önök felé nézünk. A magyarok erősek és akarni tudók Kár, hogy bennünket rosszul ismertek meg egyszer. Lelketlenség volna most visszaemlékezni a lelketlenekre. Ami akkor történt, azt nem a románok csinálták, a felbujtogatott nép. Kár, hogy önök nem ismernek bennünket. Ezt szeretnénk és ez kellene csak nekünk, mert önök nemcsak erősek, de igazságosak is. Az erdélyi oláh nem tudatlan. Jól tudja, hogy volna kivel és hogy volna hová kaczerkódni neki, de nézze meg, kutasza ki a népet, akad-e közöttük egyetlen, aki megteszi? Nem akad, nincs, mert az erdélyi románosság etikai érzése tökéletesen fejlett. És az intelligenciájának sincsnek itt expanzív törekvései. Mi mindent csak önöktől várunk.

És az, ami bennünket egy kies extra muros kergetett, az is olyan érthető: mi a nyelvünket beszélő szomszédságban csak azokat a hiányosságainkat kerestük, amik elkerülhetetlenül szükségesek kulturánk kiépítéséhez. Mert minden vágyunk csak egy: a legfelsőbb kulturán való elhelyezkedés.

És csak itt és csak ebben simulunk hozzá a szomszédsághoz, de ez az érintkezés sohasem lesz olyan intenzív, mint például Belgium érintkezése volt Franciaországgal. Pedig én hiszem és vallom, hogy Belgiumban sincs egyetlen polgár,

aki odaadná az ő független belgaságát a francia kulturáért. Az állameszme és a kultúra két külön való dolog. Az egyik drótkötél, a másik csak telefondrót.

A „Journal de Genève“, aki mostanában sokat foglalkozik velünk, azzal vádolt meg bennünket, hogy csak az idők kényszerűsége szülte meg a mi hazafiasságunkat. Hát ez nem igaz. Ez ellen tiltakozunk. A mi ragaszkodásunk a hazai rögöz szinte atavisztikus. Az erdélyi román még Amerikában se marad meg, akármilyen jól megy is a sorja, hanem ha összerakott egy pár aranygarast, iziben hazafut vele a régi rögre.

A szomszédos államhoz való viszonyunkat semmi se jellemzi jobban, mint az, hogy a vele való érintkezés csak az irodalmi nyelvet pallérozta ki, de a népre teljesen hatástalan maradt. Annyira hatástalan, hogy egyetlen új, szomszéd-ból szakadt népdalunk sincsen. A mi népünk még ma is azokat a nótákat nyögdecselel, amiket a szépjpa is a szépjapától tanult. Még csak ez se kell nekik odaátrol.

És ahol a helyzet úgy alakul, vagy alkalom kínálkozik, az erdélyi román gyorsan és szívesen felszippantja a magyar nyelvet. Nincs meg a vérben, hogy ellentállást tanúsítson a magyar kulturával szemben. Pedig van a népben elegendő energia. Van. Bizonyosság erre, hogy inkább elpusztul, kivándorol, de el nem németesedik. Valóság-gal titáni ellentállást fejt ki szász vidékeken és fel nem csip ebből a kulturából egy szemernyit se.

Ezért kell, hogy nagy idők múltán kitűnőre váljon az erdélyi románáság helyzete, mert mi semmitől se húzódnak, semmitől se félünk, ami magyar. Mi ösztönösen önkbe kapaszkodunk és önköktől várunk mindent.

*

A havasok patriarkái nyugodt bizalommal néznek rám, a szivemet simogatják a nézésükkel. Bennem tisztelik most azt az országot, akihez szólnak és én szégyenlősen, pironkodva hajtom le a fejem:

Erdélyi oláhok... Mit is tudunk mi rólok? Nagyenyed, pakulár, Take Jonescu, bojárok puliszka... ez bizony pongyola egy kicsit. És eltűnődöm, hogy hát mit is akarnak ezek?

— Ahá, endedélyt kérnek tőlünk, hogy ne kelljen nekik örökké ülliközni, hanem hogy Beethovent is játszhasassanak már egyszer a maguk zongoráján.

* * *

Magam kerestem, magam vagyok az oka. Beléstem a témába és most már nem tudom felülről lefelé nézni. Most már huz és szaladok utána. Érdekel az, amiről bevallom: eddig csak annyit tudtam, akár a gurkákrol, akik szinte részvesznek ebben az istenverte véres túlekedésben. Most már hajszol, hogy mi van is mi lez itt a háboru után. Főképpen az, hogy mi lesz, mert hogy Németországban mi lesz, azt már sejttem. Ott már megmozdult a megmilitarizált ország szociáldemokráciája és körvonala a maga álláspontját. Mi még hallgatunk, pedig vannak akarások, remények, tervek itt is. Tudom, érzem, hogy vannak, de még nem hallom, most a román paloták kapuján hallgatózom. Mert hogy itt is akarnak valamit, hogy itt is van és itt készul valami, az bizonyos.

És a paloták mondják:

— A románosság ma egyetlen egyet akaró tábor. Ragaszkodunk a hazánk földéhez és vérünkkel védelmezzük. Mihályi, Vajda, Maniu, Vlár, Dr. Lupás, a nemzeti párt hivatottal, minden elhatalást, minden akarást vaskézzel kovacsoltak össze együvé, egy célra. Nem törődünk semmiféle kívülről jövő szemrehányással, gyanúsítással, most a hazánkról van szó. Egy hete annak, hogy a párt egységesen megnyilatkozott a Romanulban és ezt a czikket átvette a bukaresti sajtó is. Még a kormány félhivatalosa, a L'Indepence Romaine is. Mindenki, aki érti az írott szót, megérthette ebből az ünnepélyos nyilatkozatból, hogy az erdélyi románosság összesege minden közösséget megtagad az ugynevezett menekültakkal. Filippescu volt

miniszternek a lapja, az Epoka, csüggedten vette tudomásul a románság egyöntetű megnyilatkozását és ettől a perctől kezdve beszűntette a támadásokat.

... Ezt mondják az óvatos száju román politikusok a nagy kópalotákban és arra a kérdésre, hogy mit várnak, valami szebbet, valami jobbat a háboru után, csak ennyit mondanak:

— A háboru után — az erdélyi románok — szociális és kulturális törekvéseinknek teljes érvényesülését várják.

Tehát egészen azt, amit a havasok népe. Osszeérzenek a kunyhók és a paloták.

Már alkonyatra hajlik az idő, amikor elbuzom a társaságtól. Az urak sokáig utóvam integetnek a keszkenőikkel. Öreg, öreg, hosszuhaju, nagyszakálu oláhok integetnek apró, fehér zászlócskákka Magyarországra felé. — i —.

Meleg óvóruhát katonáinknak.

— Kérés a nemesszü társadalomhoz. —

Egy pár héttel korábban azzal a kéréssel fordultunk Udvarhelyvármegye és Székelyudvarhely város áldozatkész közönségéhez, hogy harczterén küzdő katonáink részére meleg óvóruha készítésére küldje filléreit hozzánk, s minden egyes asszony és leány ezon a téren a mult évihez hasonló, sőt fokozottabb munkásságot fejtessen ki.

Kérésünket most megismételjük, mert az akció megkezdésére most maga a hadvezetőség kérte fel a nemes társadalmat.

Itt van a hűvös szeptember és katonáinktól mind sürűbben jön a panasza, hogy hűvösek az éjszakák, fáznak, sok a hűlés, reuma, jó lenne már készenlétben valami meleg csuklólövőd, sál, gyapoting, harisnya. Pedig ezentul már minden nappal jobban kimegyünk a nyárból és ha már most fázunk itt ott a fiaink, mi lesz később?

A fronton verekedők egészsége nem csak ma drága, — a holnapokra is goldolni kell és meg kell tudni óvni őket a panasza, esős, szeles, nyirkos őszi hetek viszontagságai ellon. Ne akkor kezdjünk muckához, mikor már körmünkre ég a sürgetés. Jobb mindenhez idejkorán ugy hozzákészülni, hogy az embert semmi meglepetés ne érhesse. Moltke 71-ben azért nyerte meg a háborut, mert ott is előkészítette a visszavonulás útját, a hol erről szó sem lehetett. III. Napoleon katonáit pedig éppen az vitte kátyuba, hogy minden viszsatorlódába előkészületlenül estek. Szervezkednünk kell, s akkor nem érhet se baj, se meglepetés. Németország és Ausztria máris megelőzött ebben minket. Annnyira fölkészültek a nyáron, hogy bajos lesz ugyan utolérnünk őket, de ha magyar nőlegyek akarják, még van idő rá, hogy akár el is hagyjuk. Elő hát a tavalyi csonttűkkel, vadászatot kérünk a pamut után és szorgalmat az eredmények körül. Minden frissen dolgozó pár kéz olyan Moltke féle visszavonuló utat épít meg, a melyre ellenségeinket fogjuk rászorítani.

Az Országos Hadseregítő Bizottság ruházati albizottsága a napokban tartott ülésében mindekelőtt elismeréssel emlékezett meg arról, hogy a közönség tavaly meleg ruhával látta el katonáinkat. A közönség tájékozására pedig a következőket teszi közzé:

— A harczterén küzdő katonák a mult téli tapasztalat alapján a szükséges meleg ruházattal el vannak látva, de a közönség áldozatkészégét kéri a következő téli holmi előkészítésére:

I. Gyapjufonalból készitendő volna: Sál, 250 czm. hosszú, 25 czm. széles, a fül és nyak betakarására. Érmelegítő, 30 czm. hosszú, oldalnyílással a hüvelykujj számára. Kötött térdvédő, 45 czm. hosszú, középen kidudorodással a térdkalács számára.

A meleg óvóczikkék készítéséhez biztosított gyapjufonal gyári árban, kilogramonként 15 koronáért a következő helyeken szereshető be: Pesti Hazai Takarékpénztár főintézeténél, V.,

Deák Ferencz utca 5., és a következő főintézeteknél: I. Krisztina-tér 1., II. Fő-utca 10., V. Egyetem-utca 2., V., Szabadság-tér 4., V., Lipót-körut 31., VI. Andrássy ut 1., VII. Teréz-körut 1., VII. Erzsébet-körut 1., VII. Baross-tér 20-25. és VIII. Múzeum-körut 18.; a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó Bank főintézeténél, V. Dorottya-utca 6. és a következő főintézeténél: II. Margit körut 3., IV. Múzeum-körut 1., Nádor-utca 25., V. Lipót-körut 32., VI. Andrássy-ut 30., VII. Erzsébet-körut 41., VII. Károly körut 13., VIII. Rákóczi-ut 75. és VIII. József körut 50. — Vidéken a gyapjufonal a főispánoknál, illetően a fősoldgábiránknál rendelhető meg.

II. Selymet vagy puha gyapjuból készitett szövetet (rubadarab, béls és stb.) akár uj, akár használt állapotban küldje az áldozatkész közönség a Hadseregítő Bizottság II. számú albizottsága címére (Budapest. Képviselőház.)

Csupán ezeket kéri a Hadseregítő Bizottság a közönségtől. Hósapka van elegendő.

Az Udvarhelyi Híradó szerkesztősége pamutvásárlás céljaira, mint jelentettük, újból megnyitja a gyűjtést a maga részéről felajánlott 50 K. adományyal. Kérjük a jöszivű közönséget, hogy adományait hozzánk juttatni sziveskedjék.

A város közlelmezése.

Székelyudvarhely város közönségének lisztel való ellátása céljából a polgármester a következő hirdetményt teszi közzé:

— Hogy a város közönségének liszt, buza, árpa és zab szükségletét a jövő aratásig biztosítani tudjam, mindenek előtt arra hívom fel a város minden egyes lakójának figyelmét, hogy a beszerzett lisztel és gabonával takarékosan gazdálkodjék.

Minden egyes földművest és ezeknek olyan családtagját, ki földműveléssel foglalkozik, fejenként havonta 18 kiló buza, vagy 14 kiló liszt illeti meg.

Nem földműveléssel foglalkozóknak és a földművelők olyan családtagjainak, kik földműveléssel nem foglalkoznak havonta 10 kiló buza, vagy 7 kiló 80 deka liszt jár.

Szükségesnek tartom a közönséget arra is figyelmeztetni, hogy azok, kik az egész évre szükséges buza mennyiséget beszerezni nem tudták, a beszerzett gabonát egyelőre tegyék el és ennek a gabonának a felhasználásához akkor fogjanak hozzá, a mikortól kezdve a fent közölt mennyiség tekintetbe vételével szükségletüket a készletben levő gabonájuk a jövő 1916. évi szeptember hó 1. éig fedezni fogja.

Ezeket, a kik tehát ellátásukról maguk csak részben tudtak gondoskodni felhívom, hogy meglevő buza készletüket a városi tanácschoz Soó Domokos tanácsos urnál folyó hó 27., 28. és 29. évi délelőtt 8 óráig 11 óráig jelentsék be, mert az ő ellátásukról csak arra az időre fogok gondoskodni, a mig a meglevő készletüket ki kell egészíteniem.

Felhívom a közönséget arra is, hogy a kinek állattartás céljából árpára, zabra van szükségük, szükségletüket a városi tanácschoz Lakatos Tivadar tanácsos urnál folyó hó 27., 28. és 29. évi délelőtt 8 óráig 11 óráig jelentsék be.

Azokat kik ellátásukról egyáltalán nem tudtak gondoskodni értesitem, hogy ha a hatósági liszt beszerzésére jogosító könyvecskéjüket a városi tanácsotól nem vették még ki: folyó hó 27., 28. és 29. évi délelőtt 8 óráig jelentsék be, mivel a később jelentkezők részére már lisztből, illetve buzából gondoskodni nem tudunk s így részükre liszt-könyvet kiállítani nem fogok.

Általában pedig, mivel a város liszt, buza és gabona szükségletéről a fent említett bejelentések alapján fogok gondoskodni, ujalog hangulalyozom, hogy senki a szükséges bejelentést el ne mulassza, mert ha egyesek a bejelentés hiánya miatt szükségét fognak szenvedni a felelősséget magamról elhárítom.

Majthényi, polgármester.

A tizenyolcévesek behívása.

A hivatalos lap közli, hogy az 1897. évben született és a bemutatott szemléken fegyveres szolgálatra alkalmasnak talált népfölkelők — a melynyben névszerint felmentve nincsenek — 1915. évi október hó 15-én tartoznak bevonulni az igazolványi lapjukon feltüntetett kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére.

Ugyancsak október 15-én tartoznak bevonulni azok a hadiszolgálatot teljesített hadimunkások, a kiket időközben a hadimunkától elbocsátottak, de mint népfölkelőket a nemrég megtartott bemutatott szemléken alkalmasnak találtak: ugyiszintén október 15-én tartoznak bevonulni mindazok az egyének, a kik önkéntes belépés folytán — akár mint egyévi önkéntesek is — már előbb beoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mikor születtek.

A gőz- vagy motorkégegépészek és fűtők bevonulásuk elhalasztására november 30. ig engedélyt kaphatnak.

A Bevonulási hirdetmény ezeken kívül figyelemzeti a bevonulókat meleg ruhával való ellátásra, a délelőtt 11 óráig való jelentkezésre és arra, hogy a katonai behívás iránt tanusított engedetlenség két évi terjedhető börtönnel büntetetik.

A hősök árvái a nemzet gyermekei.

Az Erdélyi pártfogó egyesületet a leggyakorlatibb s a legnemesebb cél vezette akkor, amidőn kimondotta, hogy a háboru miatt árvaságra és nyomorba jutott gyermekeket összeairtja a jövőjük biztosítása érdekében minden tőle telhetőt megtesz.

A háboru miatt árvaságra jutott gyermekek száma eddig is igen nagy és sajnos napról-napra nő. Nemzeti szempontból nekük itthon maradotaknak legszentebb kötelességünk, hogy a „haza jövőjét”, „reményességét” megmentsük a lehetővé tegyük, hogy belőlük is hasznos polgárok legyenek. Ismeretes az, hogy az árvaházakban, intézetekben még béksé időben is csak egy-két növendék nyerhetett felvételt s az intézményekhez közel álló érdek körök miatt nem mindig érvényesülhettek a jogos szempontok. Nem is lehetett egy percig sem arra gondolni, hogy a sok hadi árva intézetekben legyen elhelyezhető. Különbben is az intézeti nevelés, mint az általános elismert, sohasem pótolhatja a családi kör szeretetét, odaadó gondosságát. Azért az Erdélyi Pártfogó Egyesület igen bölcsen és humanusan gondolkozott, midőn a hadi árváknak lehetőleg családi körben leendő elhelyezése iránt akciót kezdeményezett. Felkérte ugyanis az Egyesületet az egyes főpásztorok utján a lelkeskedő papságot, hogy tehetősebb, jó lelkű, gyermektelen házastársakat hadi árvák örökbecfogadására, illetőleg egy bizonyos ideig való nevelítésére buzdítsa. Az kétségtelen, hogy sok olyan jólelkű, nemesen érző gyermektelen házaspár lesz, aki a háboru közvetlen szenvedéseitől megkímélve szivesen fog magához venni és felnevelni egy-egy elhagyott kis árvát. Lesz olyan szülő is, aki egyetlen gyermekét elvesszítve, az ő emléke iránti kegyeletből örömmel elvállalja egy árva gyermek felnevelését. Lelkeszeink meg fogják találni a módját, hogy hibeik lelkét ezen nemes eszme iránt fogékonyá tegyék s a közvetítés munkáját ismert áldozatkészégükkel magukra vállalják. S azoknak a meggyötört, bánatos özvegy anyáknak, akik nem képesek gyermekük jövőjéről gondoskodni, milyen nagy megnyugvást fog szerezni a tudat, hogy gyermekük szerető, nemesen érző egyének családi körében van, olyanok között, akik a gyermek hőslélek édesatyjának emlékét kegyelettel és tisztelttel fogják őrizni.

Az Egyesület természetesen magára vállalja a közvetítést az örökbecfogadására, illetve az egy ideig való felnevelésére vállalkozó szülők között s

a kisokor sorsa iránt megbizottjai utján mindig érdeklődni fog.

Az érdeklődők kiköthetik, hogy milyen koru, nemű és vallásu gyermekeket óhajtanak örökbe fogadni, illetőleg felnevelni.

Hadi árvák házzátartozóinak a gyermekek sorát illetőleg bármely Ugyben az Egyesület a legszívesebben áll rendelkezésére. (Erdélyi Pártfogó Egyesület, Kolozsvár, királyi itélőtábla II. emelet 112 ajtó.)

Reméljük, hogy a közönség s az érdekeltek bizalommal fogják igénybe venni az Egyesület önzetlen szolgálat készségét.

Székelyfalva a — Kárpátokban.

A fe'dult vidékek felépítésének gondolata csakugy mint szerte az országban, Udvarhelymegyében is élénk visszhangra talált.

Az akció előkészítése céljából Ugron János főispán 23-ikára értekezletet hívott egybe, a mikor élénk érdeklődés mellett olyan megállapodások történtek, melyek reményt nyújtanak arra, hogy az egyébként szegény vármegye erejét meghaladólag fogja filléreit a szent czélra áldozni.

Az értekezleten a főispán felkérésére *Sebesi János* dr. alispán elnökölt, míg az akció mibenlétét *Majthényi Miklós* dr. polgármester ismertette. Dr. *Várentsik* Ferencz orsz. képviselő mindenekelőtt annak szükségét jelentette ki, hogy az arányos áldozathozatal szempontjából a vármegye közönsége magát adoztassa meg. Az alispán készséggel kijelentette, hogy a legközelebbi törvényhatósági közgyűlés elé ezirányban javaslatát megteszi, ám szükséges az, hogy e mellett társadalmi téren is mozgalom induljon meg, hogy így lehetővé váljék a Székelyföld közönsége által felépítendő Székelyfalva egyik utcájának megység közönsége által való felépítése. Ehhez pedig szükséges, hogy az ömögadóztatáson felül, mely mindössze 4000 K-t hoz össze a nemes czélra, a tehetősebb egyesekek, de különösen a jogi személyek, így a közbirtokosságok, községek, takarékpénztárak jelentékenyebb összegekkel siessenek az akció támogatására.

Az akció keresztülvitelére a bizottság az alispánt kérte fel, kiket megbízásából a Udvarhelyi Híradó készséggel fogad el adományokat, nyugtáz és az alispánhoz, mint gyűjtési központhoz juttat.

A magunk részéről 30 K-val megnyitjuk az adakozók névsorát és a felebaráti szeretet nevében várjuk a hazafias jótékonyagra a további adományokat.

Az igazolási kötelezettség.

A belügyminiszter újabb rendeletet adott ki a hadműveleti területen, annak határvonalainak átlépésénél, a szomszédos területeken való utazásoknál való igazolási kötelezettségről, a mely szabályrendelet szeptember 20-án életbe is lépett. A rendelet csupán az utazásoknál való igazolási kötelezettségről szól az összes erdélyi vármegyékre nézve. A rendelet megkülönbözteti a belső hadmű-

veleti területeket, melyek gyanánt Magyarország-ból csupán a Szerbiával határos megyéket említi és külső hadműveleti területeket, melyek gyanánt fel vannak sorolva az erdélyi megyék, továbbá az északi megyék, szóval az összes déli, keleti és északi országrészterület. Ezek a külső hadműveleti területeknek nevezett megyékben, a határvonalon belüli utazások nem esnek korlátozások alá, míg pl. az Erdélyben tuli utazásoknál igazoló jegyet kell kérni a rendőrségtől, illetve a szolgabírószéktől. Egyéb korlátozás nincs.

A belső hadműveleti területen van korlátozva a forgalom akép, hogy sem onnan, sem oda nem szabad utazni a katonai parancsnokság külön engedélye nélkül.

HIREK.

Székelyudvarhely, szept. 26.

A mi hőseink.

Maráth Béla.

Akkor is lobbullató szeptemberi ősz volt. De a nap még melegen sütött s az azurkék ég derűlten mosolygott alá a térre, a hol a Krisztusz-szobor előtt hangos szóval tette le az esküt a menetszárad. A sok fiatal katona között ott állt Maráth Béla is, az orvosövéndékből lett szanitécz-káplár. Három újját magasra emelte s az előjövendő nagy önfeláldozások világos tudatában a komoly férfi érczes hangján, a szemek lelkes ragyogása közben mondta el az esküvés kemény szavait. S miután így leoldott magáról minden köteleket, a mely a szeretet és remény leggyengédebb és legerősebb szálaival fűzte a szülőkhöz, testvérekhez s a választott nemes hivatás vállalandó feladataihoz: zugolódás nélkül, dalos kedvvel hagyta el a házat, az udvart, a mezőt és az erdőt, a hol gyermekkorának és ifjúságának gondtalan örömet, szelplételen energiáit gyűjtögette.

A családi otthon elzomorult csendjében forró könnyek sűrű zápora kísérte a jó fiút és jó testvért s mire ezek a könnyek az Isten akaratán való megnyugvás azelid melegében valamelyest felszáradtak, Maráth Béla már a galicziai és orosz harcmezőkön vigasztalta, ápolta s köztögtötte sebesült katonatestvéreit.

Kerek egy esztendő pergett le azóta az idők fonalán. Hős fiainknak orosz földről Galiczián át vissza kellett jönniök a Kárpátokba, hogy aztán május jöttével újra előre törhessenek a haugos diadalmak között kergessék vissza az ellenséget Galiczia határain tul Oroszországba. Eonok a kerek esztendőnek emberföldötti szenvedéseit, nélkülözéseit és lemondásait élte végig és viselte a mi hősnök: Maráth Béla. Aránylag gyenge testét megodztették a megpróbáltatások, s hogy fiatal lelke mennyire oltelt a mindenre elszántság egyenletes derűjével, leghaugosabban levelei bizonyítják, melyeket hétről-hétre sűrű egymásutánban küldött haza azüleinek.

Becsülettel végezte a kiosztott kötelesegeket. Golyók zápora meg nem ijesztette s magat tesz tanúságot róla, hogy nagyon sokszor volt már közel hozzá a halál veszedelme. Az élet-ösztön — természetesen — benne is magasan lobogott, de mikor arról esett szó, hogy egy sebesült katonatestvért kell megmentenie, ezt a lobogást mindannyiszor kioltotta benne a felebaráti szeretet lángolása. Ezért lett belőle küdett szinte idő előtt s fiatal életét is ezért a tűzösen lángoló szeretetért adta oda áldozatul.

A küzdelmek és harcok hosszu hetei és hónapjai közben sohasem jutott eszébe, hogy hazajöjön. De most, hogy a hadbaindulás évfordulója közeledett, lassan érlelődni kezdett lelkében a vágy, hogy hazajöhessen. Ujra akarta látni az otthon, melynek meleg féazkét egy évvel ezelőtt viharos kedvvel itten hagyta, ujra élelni és átkarolni a szülőket és testvéreket, a kiket a loghúségesebb és legtisztább vonzalommal szeretett. A diadalmas harc mind messzebb vitte őket előre, az ő gondolatai azonban az utolsó hetekben már inkább visszafelé szállingóz-

tak messze a hegyeken tul — az édes szülőföld hervadó mezőire. Talán már az utazásra is felkészült. Még csak egy csata, egy utolsó támadás... s aztán tizenkét hónap példaadóan büszkes kötelességeit teljesítése után mehet, repülhet haza. S épen ezekben az utolsó pillanatokban, mikor hazavágyó lelkét a fiai és testvéri szeretet meleg életfolyama a csordulásig telítette, érte fiatal szívét a golyó szeptember 7-én Romanowka mellett, a hol ezrede heves és véres csatát vívott az ellenséggel.

A levél, a melyben a hűséges barát a hős halálát a szülőkhöz tudtul adja, itt következik: 1915. IX. 10.

Igen tisztelt Maráth ur!

Fájdalomtól megtört szívvel tudatom, hogy szeretett fiuk, felejtethetlen jó Béla barátunk hősi halált halt Romanowka mellett IX. 7-én. A gyilkos golyó szegénynek a szívét járta át s alig pár másodpercig élt.

Holttestét a romanowkai temetőben helyeztük el, közvetlen a templom mellett. Az egész falu népe kikísérte s két koszorút helyeztek sírjára. A pap zászlókkal önként jelenkezett a végtisztesség megadására. Holmiját, melyet szolgájának gazdjához tanusított végtelen szeretete mentett meg, bár nagyon nehéz körülmények között, a zászlóalj igen tisztelt Maráth urhoz fogja juttatni.

Szeretett fiáért fogadja vigasztalásomat, fiának igaz barátja *Bella* Imre s. k. kadett, med.

A romanowkai temetőben tehát egy új sir domborul. Virág borítja hantját a alattuk pihen messze szeretettől és hazájától a fiatal magyar hős: Maráth Béla, a ki ugy tudta szeretni hazáját és királyát, hogy életét áldozta érte. Mint hogy azonban a szeretet meg nem halhat s mint hogy a szülők és testvérek szívéből még sok-sok elsiratott kőnyog fog hullani az elhunytok: a megdicsőült hősnök lelke bizonyára sokszor haza látogat majd a szomorúság nehéz óráiban, hogy a hit és megnyugvás enyhületét hintse azoknak bánatos szívébe, a kik őt annyira szerették.

Személyi hír. Gróf *Mailáth* Gusztáv Károly püspök október hó közepé táján hívei meglátogatására Székelyudvarhelyre érkezik.

Háziezredünk zenekarának zeneestélye. A 82. és ezred közkedvelt zenekara három jótékonycélú zeneestély rendezését vette tervbe. Az első ilyen estélyt a mult szombaton tartották meg a harcban elesett katonák özvegyeinek és árváinak javára. A Budapest-szálló színháztermét ez alkalomra szép számú közönség töltötte meg, hogy végig hallgassa a művészi nivóju estélyt, azonban ebből a szép számú közönségből éppen az hiányozott, akiknek az estélyt rendezték, t. i. a város társadalma. Háborút megjárt, vagy oda-készülő katonatisztek ültek a fehér asztalok mellett és áldoztak nemes szívök parancsa szerint a harcztéren elvérzett hős katonák özvegyei és árvái felszegélyezésére; míg a polgári társadalom feltűnően hiányzott az áldozatkészség eme nemes megnyilvánulásánál, noha bizonyára ugy van az, a háború özvegyeinek, árváinak fölszegélyezése már nem is jótékonykodás, de a társadalom legszigorubb köteleessége. Az a köteleesség, melyet a könyörület, jótékony, résztvevő szívünk nem csak ridegen, hanem örömmel, lelki emelkedettséggel végez, s hogy most e téren mulasztást követett el, méltán illehet szemrehányás. — Egyébként a műsor művészi nivójával végig lebilincselte a jelenvoltakat. Az izlésesen összeállított műsor, melyet a zajos tetszés nyilvánításokra ráadott számokkal együtt a zenekar, kiváló karmesterének vezetésével, preczizen előadott, méltán találkozott a legteljesebb elismeréssel. Az estélyt tegnap este megismételték, aminthogy okt. 2-ikán tartják meg a harmadik jótékonycélú estélyt, melyet közönségünk meleg pártfogásába ajánlunk. — A tegnapi estély alkalmából jegymegváltás czimén Hlatky Miklóstól 20 K, Lendvay Iurától 4 K-t vettünk, melyet önzemul nyugtázunk.

A társadalom áldozatkészsége. A vak katonák részére Lőrincz Árpád a harcztérről 10 K-át küldött, melyet hálaosan nyugtázunk. Gyűjtésünk eszel 220440 K-ra emelkedett.

világháború

minden mozzanataról

a leggyorsabban, legpontosabban, legkimerítőbben, térképmagyarázatokkal

AZ UJSÁG

politikai napilap értesíti az olvasóit.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy hónapra K 2-80 Félévre . . . K 16-

Negyedévre K 8.- Egy évre . . . K 32-

Megrendel. cím: AZ UJSÁG kiadóhatala, Budapest, Rákóczi-ut. 54. szám.

Ujabb behívások. Bécsből jelentik: Az eddig nem szolgáló harmincznyolcz—negyvenkét éves népfelkelők, valamint a kilencvenegy, kilencvenötös, kilencvenhatos évfolyambeliek szolgálatra behivatnak, a mennyiben újabb szemlén fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtnak. A felülvizsgálaton elbocsátottak újra vizsgálatra mennek október tizenegy és november hatodika között. Az alkalmasnak találta valószínűleg november közepén vonulnak be.

Menetrend. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja, hogy a magyar királyi államvasutak vonalain folyó évi október hó 1-ével új menetrend nem adatik ki, hanem az 1914. évi május hó 1-én életbe léptetett nyári menetrend a vonatok egy részének megszüntetésével továbbra is érvényben marad.

A katonák hozzátartozói részére a helyi Vörös Kereszt-egylet által Székelyudvarhelyen szervezett iroda annak közlésére kért föl, miszerint levélbeli megkereséseket is készséggel elintéz, ha az illető eltűntről a következő adatokat közli vele: A katona neve, rangja, ezrede, százada, születési éve és helye, táborig postája, utolsó hír róla honnan és mikor érkezett, a háboru kitérésekor melyik városban szolgált, vagy hova vonult be a mozgósítások? polgári foglalkozása, vallása, melyik harcztérre volt? hol látta utoljára? sebesülten tűnt-e el? az érdeklődő neve és lakhelye? Levelek a Vörös Kereszt-Egylet Tudósító Irodája, Székelyudvarhely címén küldendők be.

Kitüntetett hős. A király Ófelsége *Godra János* tart. szakaszvezetőnek az I. oszt. nagy ezüst víztészési érmet adományozta.

Az izgalom oka. Nagy zűrzavar volt pénteken reggel a pályaudvaron. Hirtelen elkezdett csengeni a telefon, sípolás hallatszott, jobbról-balról lóttak, futottak fel-alá a vasutasok.

A közönség is nyugtalanokdai kezdett:

— Mi az, mi történt az Istenért? — tudakolták ijedten a Perronon várakozók.

— Semmi baj! — nyugtatta meg az embereket a polgári biztos ur és nevetett. — Mindössze az történt, hogy a szekély vonat a rendes időben érkezett és roppant megzavarta a forgalmat.

Kettős gyász. A világháborúnak meghatározó okmánya az a gyászjelentés, a melyet *Szekely János* bíbircfalvi áll. igazgató és családja adott ki s amelyen egyszerre tudatja, hogy fia ifju életüket feláldozták a hazáért. Az egyik fia, a 23 éves *Szekely Sámuel*, a 29. vadászszázalój századparancsnok hadnagya volt és víztészéséért a hadi-éreményes katonai érdemkeresztet nyerte el, 1914. október 23-án a rudniki rohamban esett el. A másik fia *Szekely Lajos*, tiszakarácsonyfalvi áll. isk. igazgató, önkéntes szakaszvezető volt, a ki Ivan-gorod ostrománál kapott nehéz sebében augusztus 22-én, 26 éves korában hunyt el. Áldott legyen a hazáért meghalt ifju hősök dicső emlékezte!

Fekbőr a postahivatali csomagok után. Az utóbbi időkben tapasztalt csomagtorlódásnak elejét veendő, a kereskedelmi miniszter elrendelte, hogy egy csomag, mint a szállítólevél-kézbesítő kincstári postahivatalok minden olyan kézbesítendő csomag után, mely a postaszolgálat hibáján kívül a postahivatal raktárában hever, fekbőrt szedjenek, a melynek naponként és csomagonként 5 fillér állapittatik meg.

Katonai kiképzés a középiskolákban. A kultusz miniszter nevezetes újítást léptet életbe a középiskolákban. Ugyanis a honvédelem fokozódó követelményeire való tekintettel kívánatosnak tartja, hogy az ország ifjusága a hadkötelesekor előtt bizonyos katonai kiképzésben részesüljön. Egyelőre csupán kísérletről van szó, melynek kialakuló tanulságai alapján a katonai gyakorlatokat végleg beillesztik a középiskolai tanítás keretébe. A katonás nevelés módját a rendelet részben a rendes tornaórákon, részben a játékdélutánokon és a kirándulásokkal kapcsolatban akarja megoldani. A vezetéssel elsősorban az intézetek tornatanárait és a tanári testület katonai szolgálatot teljesített tagjait kívánja megbízni a miniszter.

A hadi árvákért. A segosvári Casinó a hadi árvák segélyezésére október hó utolsó szombatján, a vármegyeház dísztermében műsoros estélyt rendez. A rendezőség az alkalmi beszéd tartására *Embery Árpád* főgimnáziumi tanárt kérte fel. Ezen kívül szavalni fog az áll. polgári leányiskola igazgatónöje és egy fővárosi hegedűművész hegedűl.

Primási gondolatok.

Béamteri sorsom veri
Primaváró életmet...
Mennyi minden, a mi nincsen,
Kellene, de nem lehet!
Prima napjai! Péntek is ad ma
Kedves tárnokmesterünk...
De a szitty-szitty annyai már,

[hogy]
Hozzányulni sem merünk!
A fa ára, hogy oly drága?!
A béamter csak balek!
Nép nem értőd, a fa felnöött:
Háromszoros bossza lett!
Néha napján — pénzem hij-

[ján —
A kenyér is grácia,
De hiába, így kívánja
Ezt a bürokrácia!
Pedig étvágy nyugtot nem hágy,
Koplatómód jelentünk;
Zsir, szalonna, bárcsak volna,
Óhajtomód mi nekünk!
Azez, hogy van minden

[boltban,

De „hozom“-ra sem tellk,
Alig szerzen, kétszáz per-
[cent

Kiló után mindenik.
Segély is lesz, előléghez
Juthatsz újabb bir szerint,
De mit ad, ha pénzeszimatra
Minden ára nő megint!
Jé, hogy bába mostanába
Nem kullog a ház alatt...
Tán a primás ember is más,
Szökőév szerint halad?!
Hát a házber, ruba, párbér.
Adó, tandíj, lábbell,

És ki tudja, hadak utja
Mi mindennel áll elé?
Nincs más kura, e tortura
Napját, hogy szünetessem én,
Két tisztát lénuag miatt
Ádoptálják elsőjén.
Hadikölcson-féle fröccsön
Megmenteni még lehet!
Béamteri sorsall teli
Primaváró életmet.

Veterán.

Levél a déli harcztérrel. A rom. kath. főgimnázium köztisztelőben álló igazgatójának címére az olasz hadszíntérről egy csomag érkezett. A csomagot az intézet egyik volt kitűnő tanítványa B. András hadapród küldötte s abban egy régi olasz fegyvert helyezett el. Egyidejűleg levelet is küldött, melyben azt írja, hogy a fegyvert ásás közben találták s azt az intézet régiségértára részére ajánlja fel; levelet majd így folytatja:

— Mind magyarok vannak itten, magyar ember szedi be itten a vetést, magyar dal hangzik az erdőből, magyar lobogó leng a templomok és házak ormán, magyar bojtár hajtja haza a marhákat a legelőről, magyar csendőr őrködik az utakon, magyar ember áll őrt a hegyek ormán, hogy a bitang olasz be ne törjön, magyar ember kaszálja itten a fűvet és szedi be a termést; Istenem talán még a pacsirta is magyarul szól itten.

Rézért vasat. Dr. *Pálffy Jenő* a székelykeresztúri járás ágilis főszolgabírája eredményesen karolta fel az „Urania Országos nővédő egyesület“ által rézért vasat jelszóval bevezetett részgyűjtés akcióit, a mennyiben eddigelő 62 drb mozzarat, 40 drb vasalót, 126 kg. sulyban; továbbá 160 drb gyertyatartót 87 kiló sulyban szolgáltatott be a nevezett egyesületnek vasmoszár és gyertyatartó cseréjébe. Az akciózt más faktorok figyelmébe is ajánljuk.

Óvodai ünnepély Homoródszentpálon. Az „Országos Hadségélyző Bizottság“ vármegyénk főispánja és kir. tanfelügyelője ajánlata Homoródszentpálon négy hónapos nyári menhelyt szervezett, melyet az óvókoteles gyermekek nagy szorgalommal látogattak. A szülőök mély hálával voltak eltelve a menhely szervezői iránt, mert sok szülői aggodalmat oszlattak el, sok munkaerőt szabadítottak fel a gyermekek felügyelése mellől. A menhely szorgalmas látogatása, a benne elért szép eredmény, valamint a szentpáliaknak a kultúra iránt való érzékéről teszen bizonyosságot az a kedves kis ünnepély, melyet a menhely vezetősége szept. hó 19-én a nyomorék katonák javára rendezett a népház nagytérképében. Az apróságok játéka, énekei, háborus vonatkozású versei sok öröm- és bánatkönyvet csalt a szemekbe; örömkönyvet egy zsebb jövő reményében, melynek záloga az eleven, naiv gyermekesereg, bánatkönyvet az árván maradt gyermekekért, elesett hős apjukért. Mi pedig még jobban megerősödünk azon hitünkben, hogy a népkultúra fundamentuma az óvoda, amire Homoródszentpálon is elkerülhetetlen szükség volna. Az ünnepélyen filléres adakozásból a nyomorék katonák részére 10 K 26 fillér gyűlt be. Az elért szép eredmény özv. *Salamon Adolfs* okl. óvónő, menhelyvezető érdeme, ki az ügy iránt való buzgóságából a menhelyt díjlatlanul október hónap is vezetni fogja. (P.)

Halálozás. Özv. *Biró Sándorné* sz. *Mihály* Róza hosszas szenvedés után f. hó 23-án csendesen meghalt. Utolsó viselője a homoródmalmási *Mihály* névnek, amely családnak tagjai hosszú időn keresztül előkelő szerepet vittek vármegyénk életében. Élő megtestesülése volt a háziasságnak, hűségnek és munkásságnak. Szűkebb családján kívül a Bedő és László család gyászolja. Temetésére városunkba érkezett Dr. Kálnoki *Bedő Sándor*, a marosvásárhelyi ügyvédi kamara elnöke, akinek az elhunyt nagynője volt; *Biró Sándor* ref. kollegiumi h. igazgató pedig az elhunytban anyósát gyászolja.

Bedő Albert nyugalmazott kápolnásfalvi al-esperes életének 76-ik, papságának 53-ik évében f. hó 24-ikén elhunyt. Az Ur legyen jutalma az örökéletben hűveiert buzgó hűséges lelkipásztornak!

Pályázat munkás jutalmakra. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a kereskedelemügyi miniszter rendelete értelmében pályázatot hirdet 4, egyenként 100 koronás munkás jutalomra. Pályázhatnak munkaadójuk ajánlása mellett a kamara kerületében illetékes magyar honos ipari munkások, kik a tanoncok évek beszámításával legalább 15 évig megszakítás nélkül ipari munkálalt foglalkoztak s évi keresetük összege a 2000 koronát meg nem haladja s akik ezen idő alatt okmányokkal igazolva, kiváló szorgalmat és hűséget tanusítottak. A folyamodványok bélyegmentesek. A pályázatok munka könyvvél és egyéb a szolgálati viszonyt igazoló hiteles bizonyítványokkal felszerelve folyó 1915. évi október 15-ig a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához adandók be.

Gyümölcsfa tenyésztők figyelmébe. A lókodi községi faiskolában mintegy 200 drb igen szép, egészséges, 5 éves díofa csemete folyó év őszén eladásra kerül. Venni szándékozók értekezhetnek *Bálint Balázs* odaváló áll. tanító, faiskola kezelővel.

x A „Vasárnap Ujság“ szeptember 19-iki száma újra négy pompás rajzot közöl *Bayros Ferencz*ől, a hírneves német rajzolóművésztől, háborus epizódok dramatikus képeit. *Vaszary Kólos* temetéséről két kép szól, *Vaszary János* kitűnő festőművésznök pedig lerajzolta az elhunyt egyházközpontot halottas ágán. A háborut ismét egész tucat pompás felvételt mutatja be, úgy az északi, mint a délnyugati harcztérrel, egy külön csoport a lengyel légio hősiesség küzdelmét mutatja be. Szépirodalmi olvasmányok: *Laczkó Géza* regénye. *Kuprin* regénye az orosz katonai életből stb. *Egzbé* közlemények: s a rendes heti rovatok: a háboru napjai, Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálozás stb. A „Vasárnap Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világ-Kronika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnap Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félreve két korona 40 fillér.

Erdélybe útköz a vadállatok az oroszok a Kárpátokból. Meg lehet állapítani, hogy a kárpáti harcok idején az oroszok a Kárpátokban tartózkodó vadállatokat az ország belseje felé üldözték s a vadak így a kárpáti háboru ideje alatt a front mögé kerültek és tavaly óta egészen a Hargita erdőségeig húzódtak le. A vadállatok éjszakánként lehúzódnak a falvak alá és irtóztató pusztítást visznek véghez a tengeri természetben. Éjszakánként egész vaddisznó farkak lepnek el egy egy tengeritáblát s azt a szó szoros értelmében teljesen megemissitlik. A Hargita alji községekből időszakonként lenne hivatalos hajtóvadászatok tartani.

Maximálták a csukor árát. A hivatalos lap rendeletét közöl, mely a csukorár régi óhajtott maximalizálás tartalmazza úgy a nagybani, mint a detailkereskedelemben. A kiskereskedő kgként 8 fillért számíthat fel a fogyasztónak. Ezzel el lesz érve az, hogy a készletlen lévő, és a jobb jövőre féltreletet készlet eladásra kerül.

Az őszi állatvásár Székelyudvarhelyt. A város polgármestere hirdetményben tudatja, miszerint Székelyudvarhely városban a száj- és kórómfajás megszünt s az országos állatvásár f. évi október hó 1., 2., 3., valamint az országos kirakóvásár október hó 4-én megtartatik.

x **Eladó** egy ebédlő-kredencz, *Patófi* utca 31. szám.

Kereskedésbe 2 fiatal leány felvétetik, egyik jól írni és számolni tudjon, másik vevőket kiszolgáljon. Cím a lap kiadóhivatalában.

KÖZGAZDASÁG.

A harmadik hadikölcsön.

A harmadik hadikölcsön kibocsátásának ideje is elkövetkezett. A központi bankok már megkezdték az előmunkálatokat, tanácskozások, megbeszélések egyengették a harmadik kölcsön kibocsátásának útját. A részletek természetesen ma még nem kerülhetnek nyilvánosságra, valószínűleg csak közvetlen a kibocsátás előtt. A két első magyar hadikölcsön összege 2290 millió korona volt, az osztrák hadikölcsönre 4765 millió koronát jegyeztek, úgy hogy Magyarország és Ausztria a két kölcsönre közel *hét ezer millió koronát jegyzett.* A két hadikölcsön összege hatalmas bizonyítéka Magyarországnak és Ausztriának gazdasági erejének, de egyúttal azt is bizonyítja, hogy az ország népe milyen készséggel támogatja a hadviselés nehéz munkáját.

Az első kölcsön kibocsátása óta másfél év múlt el és az elmúlt másfél esztendő alatt az ország gazdasági élete nehéz próbát állott ki, de kiállta. A háború az ipar tevékenységét fokozta, a kereskedelmi élet forgalmát élénkítette, vagyonok keletkeztek a háború alatt, a bankok és takarékpénztárak betétei szaporodtak, úgy hogy a háború alatt felgyülemlett tőkék jövedelmező elhelyezését felette megkönnyíti — a harmadik hadikölcsön.

Nyilttér.

Nyilatkozat.

A folyó évi augusztus hó 26-án *Fernengel Gyula* ur ellenében elkövetett insulustért bocsánatot kérek.

Székelyudvarhely, 1915. szeptember 25.

Forró Géza.

Nyilatkozat.

A folyó évi augusztus hó 26-án *Forró Géza* urral felmerült incidens megtörténte felett sajnálkozásomat fejezem ki.

Székelyudvarhely, 1915. szeptember 25.

Fernengel Gyula.

Feloldó szerkesztő: BECSEK ALADÁR,
Kiadja: a Becsek D. Fia könyvnyomda.

A székelyudvarhelyi zálogkölcsön intézetnél

a kereskedelemügyi miniszter 47165—1915. VI. el. sz. engedélye alapján azon zálogtárgyak, melyek 1915. január 31-ig lejárva meg nem újítottak, a városi iparhatóság közbe jöttével, elárvereztetnek **október hó 6-án d. u. 2 órakor** az intézet helyiségeiben.

Az elárverezésre kiírt tárgyak az árverezés napjáig kiválthatók vagy megvethetők.

Az igazgatóság.

Vasöntők

azonnal felvételnek állandó alkalmazással
Wagner Samuel
vasöntőde és mezőgazdasági gépgyárába
Nagyszében (Hón-tér 1.)

T. cz.

Van szerencsém szives tudomására hozni, hogy a **Deák-téren**, a Konecz-féle gyógyszerár szomszédságában folyó hó 28-án dusan berendezett

női divat kalap termemet

megnyitom. Üzletemben teljes választékban úgy női, mint gyermek kalapok, ugyszintén gyász és átmeneti kalapok lesznek. Ugyanilyeneket és átalakításokat a legújabb formára készítek.

Szives pártfogását előre is kérve, vagyok kiváló tisztelettel

ALTER GYULÁNÉ
női kalap divat terme.

Faeladási hirdetés.

A kápolnásfalvi közbirtokosság eladja Kápolnásfalu község házánál 1915. évi **NOVEMBER hó 17-én d. u. 2 órakor** kezdődő árverésen a Kápolnásfalu község határában fekvő „Homoródbükk“ nevű erdejének mintegy 434.30 k. hold területén 85851—1914. számú m. kir. földmivelségi miniszteri rendelettel kihasználásra engedélyezett bükkfa állományát, mely a hivatalos becslés szerint 4733m³ müfára, 38432m³ hasáb, 8681m³ dorong, 1791m³ -ág tűzifára becsültetett.

Kikáltási ár 68918 azaz Hatvannyolcezerkilencszáztizennyolc korona.

Bánatpénz a kikiáltási árnak 10%-a. Kihatalási időtartam 6 év. Az árverési és szerződési feltételek valamint a becslésre vonatkozó részletes adatok az erdőbirtokos alólírott képviselőjénél és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál megtekinthetők. Utóajánlatok nem fogadtatnak el.

Az erdőterület az állami uttól 1—6 klm. távolságra fekszik.

Az árverési és szerződési feltételektől eltérő vagy bánatpénzzel el nem látott ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Kápolnásfalu (Udvarhelyvármegye) 1915. évi szeptember hó 20-án.

Both Dávid

közbirtokossági elnök.

Szives tudomásul!

Van szerencsém Székelyudvarhely és vidéke nagydírmű közönségét tisztelettel értesíteni, hogy a **brassói jóhírnevű cézgem raktárából**

a székelyudvarhelyi vásár alkalmával a Budapest-szállodában egy izlésesen összeválogatott

női divatkalap mintagyűjteményt

a legfinomabbaktól a legegyszerűbbekig fogok kiállítani és azokat a legjutányosabban elárusítani. — Szives megtekintést vételkötelezettség nélkül kér

kiváló tisztelettel **BEDE RÓZA,** női divatkalap áruháza
BRASSÓ.

BECSEK D. FIA
KÖNYVNYOMDApapir- és írószerek
kereskedésében

Kossuth-u. 14. sz.

dus választékban raktáron
vannak:

Az összes írópapírok	Képes levelezőlapok
Névjegyek	Papírszalvéták
Esküvői, eljegyzési kártyák	Kottapapírok
Köverték	Indigópapírok
Czeruzák	Kartonpapírok
Tenták	Irogépszallagok
A legfinomabb írótolak	Irogéppapírok
Íróasztalaljat	Bevásárló könyvek
Tollszárazak	Szűr, papír
Íratódeszkák	Ecsetek
Dísz levéldobozok	Tusok
Levélpapírok	Szenek
Íratkapszok	Színes tenták
Másolókönyvek	Vízhatlan kreppapírok
Jegyzőkönyvek	Czímkek
Notészek	Tentatató garnitúrák
Penkala-íronok	Töltőtollak
Vonalzók	Mintaszacsok
Ostyák	Kasza-blokkok
Tintatartók	Ablaküvegpapírok
Kréták	Gömb festékdobozok
Palatáblák	Czeruzahagyzők
Ragasztószerek	Millimeterpapírok
Üzleti könyvek	Pauzpapírok
Closetpapírok	Zsebczeruzák
Írástáskák	Iskolatáskák
Gummiszallagok	Írkák
Gomb és olajfestékek	Rajztömbök
Rajzpapírok	Selyempapírok
Törlőgammik	Tollkések
Bankóragasztók	Lehuzóképek
Syndetikon	Papirkatonák
Jegyzőtenta	Papír házak, várak
Pecsetpárnafestékek	Írószerekészletek
Spanyolviaszok	Deklik
Billiárd-kréták	Külföldi bélyegek
Körzők	Mintázóviasz
Kottatáskák	Czeruzahagyek
Színes tusok	Papírszalvutók
	Rajztáblák

Elsőrendű áruk Jutányos árak.

Telefon 14 szám.